

بررسی رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان دکتری دانشکده جغرافیای دانشگاه تهران در استفاده از اینترنت و منابع الکترونیکی

عباس اسلامی

کارشناسی ارشد کتابخانه دانشکده جغرافیای دانشگاه تهران

چکیده

هدف: این پژوهش رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان دوره دکتری دانشکده جغرافیای دانشگاه تهران در استفاده از اینترنت و منابع الکترونیکی را بررسی می‌کند.

روش: برای انجام این پژوهش از روش پیمایشی استفاده شده است. با تجزیه و تحلیل ۶۱ پرسشنامه جمع‌آوری شده، ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و گرایش‌های تحصیلی جامعه مورد مطالعه مشخص گردیده است.

یافته‌ها: نتایج نشان می‌دهد ۱۰۰ درصد جامعه آماری از پست الکترونیک، پایگاه‌های الکترونیکی و موتورهای جستجو استفاده می‌کنند. بیشتر دانشجویان در محل کار از اینترنت استفاده کرده و نزدیک به نیمی از آنان روزانه یک ساعت در منابع الکترونیکی و اینترنت به جستجو می‌پردازند. ۴۹/۲ درصد افراد مورد پژوهش دارای تجربه بیش از سه سال آشنایی با اینترنت هستند. مهم‌ترین روش آشنایی آنها با اینترنت تجربه شخصی، آزمایش و خطا است. دانشجویان مورد بررسی، مهم‌ترین هدف را در استفاده از اینترنت و منابع الکترونیکی، فعالیت‌های پژوهشی و مهم‌ترین دلیل را، حجم زیاد اطلاعات و مهم‌ترین منبع مورد جستجو را مجلات الکترونیکی تخصصی ذکر کرده‌اند. مهم‌ترین روش شناسایی این منابع توسط دانشجویان، استفاده از موتورهای جستجو است. از طرفی دانشجویان مشکلات گوناگونی در استفاده از اینترنت و منابع الکترونیک دارند. مهم‌ترین آن ترافیک شبکه و پائین بودن سرعت است.

واژه‌های کلیدی: اطلاع‌یابی، اینترنت، منابع الکترونیکی، دانشجویان جغرافیای دانشگاه تهران.

مقدمه

ظهور اینترنت، رشد و گسترش روزافزون «شبکه جهانی وب» فرصت‌ها و چالش‌های نوینی را در فرایند اطلاع‌یابی پدید آورد. در گذشته کاربران نیاز کمی به فراگیری مهارت‌های اطلاع‌یابی داشتند و اغلب از متخصصان اطلاع‌رسانی برای دسترسی به اطلاعات کمک می‌گرفتند. اما امروزه باید بدون حضور یک واسط انسانی و داشتن دانش کافی درباره اصول و مهارت‌های جستجو و بازیابی اطلاعات به کاوش در اینترنت و سایر منابع الکترونیکی پردازند (کوشا، ۱۳۸۱، ص ۱).

رابطه معناداری بین تولید اطلاعات، منابع، مجاری اطلاعاتی و توانمندی‌های افراد در جستجوی اطلاعات وجود دارد. با افزایش تولید اطلاعات نیازمندی افراد به برخورداری از توانایی بیشتر جستجو نیز افزایش می‌یابد (بیتز^۱، ۱۹۸۹، ص ۴۲۴).

با توجه به گسترش منابع اینترنتی و رشد جستجوی اطلاعات پیوسته در انجام پژوهش‌های علمی و دانشگاهی، لزوم بررسی شیوه‌های جستجو و توانایی کاربران بیشتر از پیش حس می‌شود. آگاهی از فرایند جستجو و استفاده از اطلاعات نه تنها در ارتقاء کارآیی سامانه‌های اطلاعاتی و ارائه بهینه خدمات الزامی است، بلکه به دلیل ماهیت یادگیرانه آن، امر آموزش کاربران و تبدیل آنان به سوادمندان اطلاعاتی را ضروری می‌سازد (کشاورز، ۱۳۸۳، ص ۸).

تعریف مساله

اهمیت موضوع جستجوی اطلاعات تا آنجاست که پژوهشگرانی نظیر بیلان (۲۰۰۲) از اطلاع‌رسانان می‌خواهند که آموزش‌های وب مبتنی بر مدل‌های اطلاع‌یابی را افزایش دهند. او تاکید می‌کند که جنبه‌های جالب جستجوی اطلاعات باید در تدریس مهارت‌های سواد اطلاعاتی شرکت داده شود. از سوی دیگر شواهد بسیاری وجود دارد که نشان می‌دهد جستجوگر متغیر اصلی در هر داد و گرفت در بازیابی بوده است. به همین دلیل نیاز به حمایت و کنترل از جانب سامانه اطلاعاتی دارد (ساراسویک، ۱۹۹۷، ص ۵۲۸).

بنابراین، لزوم شناخت رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان، با توجه به مشکلات

موجود در اینترنت حائز اهمیت است. این امر در بین محققین و دانشجویان از شدت بیشتری برخوردار است. دانشجویان دوره دکتری جغرافیای دانشگاه تهران نیز از این قاعده مستثنی نیستند. پژوهش حاضر سعی بر این دارد رفتار اطلاع‌یابی، علاقمندی‌ها، دانش و درک رفتار جستجوی اطلاعات و مشکلات ناشی از آن را بررسی کند.

پرسش‌های اساسی

۱. ویژگی‌های جمعیت شناختی و گرایش‌های تحصیلی دانشجویان دکتری دانشکده جغرافیای دانشگاه تهران چگونه است؟
۲. نوع، میزان و محل استفاده از خدمات موجود در اینترنت دانشجویان چگونه است؟
۳. میزان تجربه و نحوه آشنایی دانشجویان با اینترنت و منابع الکترونیکی پیوسته چگونه است؟
۴. هدف و نوع منابع اطلاعاتی مورد جستجو توسط دانشجویان چیست؟
۵. دانشجویان چگونه منابع اینترنتی را برای تحقیقات خود شناسایی می‌کنند و این منابع چند درصد از نیازهای اطلاعاتی آنان را تامین می‌کند؟
۶. دلایل استفاده دانشجویان از اینترنت و مشکلات آنان در این زمینه چیست؟

هدف و فایده پژوهش

بررسی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی، علاقمندی‌ها، و نیز دریافت ماهیت، چگونگی رفتار جستجوی اطلاعات در منابع اینترنتی و الکترونیکی بین دانشجویان دکتری تخصصی دانشکده جغرافیای دانشگاه تهران هدف این پژوهش است. نتایج این تحقیق می‌تواند در برنامه‌ریزی آینده و در تامین دسترسی موثر افراد بویژه دانشجویان تحصیلات تکمیلی، و استفاده بهتر از خدمات گوناگون اینترنت مورد استفاده قرار گیرد. با شناخت رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان و مشکلات آنان در استفاده از این منابع، کتابداران و اطلاع‌رسانان می‌توانند، به نحو بهتری نیازهای اطلاعاتی استفاده‌کنندگان را برآورده سازند.

روش پژوهش

روش پیمایشی یکی از روش‌های پژوهش ناظر به زمان حال و مورد استفاده در این پژوهش است. این روش مناسب‌ترین شیوه جهت آگاهی از ابزارها و روش‌های دستیابی به اطلاعات، در منابع الکترونیکی و سایر اهداف ذکر شده برای این پژوهش است. جامعه پژوهش حاضر کلیه دانشجویان دکتری تخصصی دانشکده جغرافیای دانشگاه تهران هستند که در سال تحصیلی ۸۴-۱۳۸۵ مشغول به تحصیل می‌باشند. تعداد این دانشجویان ۸۰ نفر است که ۶۱ نفر از این تعداد مورد پژوهش قرار گرفتند. با توجه به محدود بودن جامعه آماری نمونه‌گیری نشد و کل جامعه مورد پژوهش قرار گرفت. در این پژوهش گردآوری داده‌ها با استفاده از پرسشنامه انجام شده است.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار اس. پی. اس. اس.^۲ استفاده شده است. تنظیم داده‌ها و محاسبه درصدها و میانگین با استفاده از روش آمار توصیفی انجام شده است. تجزیه و تحلیل آماری شامل جداول فراوانی مربوط به سوالات پرسشنامه است. در انتها پس از تجزیه و تحلیل داده‌ها گزارش این داده‌ها تدوین و ارائه گردید و طبق آمار به دست آمده و مشاهدات صورت گرفته نتایج و پیشنهادها ارائه شده است.

پیشینه پژوهش

احتمالاً اولین پژوهش انجام شده در این حوزه به ۱۳۵۴ برمی‌گردد. هدف آن بررسی شیوه‌های جستجوی اطلاعات و دستیابی به منابع اطلاعاتی اعضای هیات علمی دانشکده علوم دانشگاه تهران بود. نتایج به دست آمده نشان داد که اعضای هیات علمی، برای آماده کردن مطالب درسی از منابع اطلاعاتی استفاده می‌کردند (یمین فیروز، داورپناه، ۱۳۸۳، ص ۴۴). بعلاوه مطالعات دیگری در استفاده از منابع چاپی و اینترنتی انجام شد که پژوهش‌های اخوتی (۱۳۷۷)، ستوده (۱۳۷۷)، سلاجقه (۱۳۷۷)، حیاتی و تصویر قمصری (۱۳۷۹)، نوروزی چاکلی (۱۳۷۹)، جمشیدیان (۱۳۸۰)، شیردل (۱۳۸۱)، صابریان (۱۳۸۲)، اسدی (۱۳۸۳)، از آن جمله‌اند.

یمین فیروز (۱۳۸۳) در پایان‌نامه خود با عنوان «بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیات علمی دانشگاه فردوسی مشهد از اینترنت» با استفاده از روش پیمایشی سعی کرده است، رفتار اطلاع‌یابی و موانع دستیابی اعضای هیأت علمی دانشگاه فردوسی مشهد در اینترنت را مورد بررسی قرار دهد. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی در حوزه‌های مختلف متفاوت است و متغیرهایی در مرتبه علمی، سابقه کار، مهارت زبانی و رایانه‌ای، از جمله عوامل موثر به رفتار اطلاع‌یابی آنان از اینترنت محسوب می‌شوند. نصیر پور (۱۳۸۳) در پژوهشی، مطالعه رفتار اطلاع‌یابی اینترنتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهید بهشتی را بررسی کرد. روش تحقیق پیمایشی است. یافته‌ها نشان داده است که اختلاف قابل ملاحظه‌ای میان استفاده دانشجویان مورد مطالعه از انواع اطلاعات در اینترنت وجود دارد. به طوری که مقالات بیشترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند و بیشترین هدف آنان از گردآوری این اطلاعات، برآوردن نیازهای پژوهشی بوده است. دانشجویان مورد بررسی، بیشتر از موتورهای کاوش راهنما و نمایه‌ای استفاده می‌کنند. بیشترین مشکل دانشجویان، نداشتن حساب بانکی در اینترنت بوده است. بیشتر دانشجویان مورد بررسی (۴۴/۴ درصد) میزان رضایت خود را از نحوه ارائه خدمات اینترنت دانشگاه، متوسط ارزیابی کردند و دلیل عدم رضایت آنها عمدتاً عدم دسترسی یا اشتراک دانشگاه به پایگاه‌های اطلاعاتی موضوعی مناسب بوده است.

کشاوری (۱۳۸۳) پژوهشی کاملاً تجربی و متفاوت از سایر پژوهش‌ها انجام داده است. محقق با توزیع پرسشنامه بین ۳۶ دانشجو، ویژگی‌های جمعیت شناختی، میزان دانش جستجو و زمینه‌های علاقه‌مندی آنها در اینترنت را مشخص کرده است. بر پایه یافته‌های پرسشنامه، چهار سناریوی جستجو در زمینه‌های موضوعی علمی پژوهشی، اخبار و سرگرمی و طراحی در اختیار دانشجویان قرار داده شد. در پایان جستجوها، از دانشجویان مصاحبه‌ای با چهار پرسش به عمل آمد. با کاربرد روش تحلیل گزارش، و بستر قرار دادن مدلی برگرفته از مدل فرایند اطلاع‌جویی مارکیونی نی، مشخص شد که دانشجویان در فرایند

جستجوی خود، به ترتیب در مراحل ارزیابی نتایج با ۳۵/۶۳ درصد، فرموله‌بندی و اجرای پرسش با ۲۷/۴۲ درصد، گزینش منبع با ۱۷/۳۲ درصد، استخراج اطلاعات با ۱۴/۹۹ درصد، دریافت مساله با ۲/۸۲ درصد و توقف/ انعکاس با ۱/۷۸ درصد در حال تردد و توقف بودند.

خداجوی (۱۳۸۴) در پژوهشی به عنوان «تاثیر شبکه اینترنت بر فعالیت‌های علمی و پژوهشی اعضای هیئت علمی و پژوهشگران موسسه آموزش عالی و علمی و کاربردی و مرکز آموزش عالی امام خمینی^(ره) جهاد کشاورزی» انجام داد به این نتیجه رسید که چهار پنجم جامعه آماری بیشتر به منظور انجام کارهای علمی و پژوهشی از شبکه اینترنت استفاده می‌کنند. و میزان استفاده از شبکه اینترنت در تهیه مقاله ۵۶/۷ درصد و کتاب ۸/۹ درصد است و مقایسه استفاده از اینترنت در تهیه و تولید آثار علمی و تخصصی نشان داد که ۳۶ درصد کل مقاله‌ها، از ۱۵/۷ درصد کتاب، از ۱۶/۲ درصد طرح‌ها، ۵/۸ درصد و از ۱۴ درصد همایش‌ها، ۴ درصد با بهره‌گیری از شبکه اینترنت صورت گرفته است.

تاج‌الدینی (۱۳۸۴) در پایان‌نامه خود با عنوان «بررسی مقایسه‌ای تأثیر رشته‌های تحصیلی کامپیوتر و کتابداری دانشجویان دوره تحصیلات تکمیلی» به توانایی استفاده از ابزارهای جستجوی وب در دانشگاه آزاد اسلامی تهران پرداخته است. یافته‌ها نشان می‌دهد که در کتابداری ۵۰ نفر و در کامپیوتر ۴۷ نفر برای گردآوری اطلاعات از وب استفاده می‌کنند دانشجویان کتابداری از موتورهای جستجوی گوگل^۳ (۳۶/۴ درصد)، یاهو^۴ (۳۲/۳ درصد) و دانشجویان کامپیوتر از گوگل (۴۰ درصد)، یاهو (۳۲/۹ درصد) استفاده می‌کنند. در کتابداری از ابرموتورهای ماما^۵ (۴۲/۴ درصد)، متا کراولر^۶ (۳۰/۳ درصد) و در کامپیوتر ماما (۵۲/۴ درصد)، متا کراولر (۱۹ درصد) استفاده می‌کنند. میزان دستیابی به نتایج مطلوب از طریق جستجوی اطلاعات در حد زیاد میان دانشجویان کتابداری (۵۵/۶ درصد) و دانشجویان کامپیوتر (۴۴/۴ درصد) بوده است

در خارج از کشور، بنیان بررسی رفتار اطلاع‌یابی درباره استفاده از کتابخانه احتمالاً به سال‌های ۱۹۱۶ و دهه ۱۹۲۰ و ۱۹۳۰ بر می‌گردد (یمین فیروز،

داورپناه، ۱۳۸۳، ص ۴۴).

فالوز^۷ (۲۰۰۵) در پژوهشی با عنوان «کاربران موتورهای جستجو: جستجوگران اینترنت، راحت، با اعتماد به نفس، و راضی هستند، از طرفی هم‌چنین ناآگاه و تازه‌کارند» به بررسی رفتار استفاده‌کنندگان از موتورهای جستجو پرداخت. و در تحقیق خود به این نتایج دست یافت:

۱. اکثر استفاده‌کنندگان از اینترنت نسبت به تجربه جستجوی پیوسته خود نگرشی مثبت دارند، به عبارتی در هنگام جستجو دارای اعتماد به نفس هستند؛
۲. اکثر جستجوگران به طور معمول از موتورهای جستجو استفاده می‌کنند؛
۳. مردان در جستجوی اینترنتی، قوی‌تر و با دانش‌تر از زنان هستند؛
۴. استفاده‌کنندگان اینترنت تمایل دارند هم برای جستجوی اطلاعات علمی و مهم و هم برای جستجوی مطالب سرگرمی و تفریحی از موتورهای جستجو استفاده کنند؛
۵. استفاده‌کنندگان اینترنتی جوان، با انگیزه‌تر، مشتاق‌تر، متعهدتر و با اعتماد به نفس‌تر از استفاده‌کنندگان مسن می‌باشند؛
۶. اکثر جستجوگران، اطلاعات کمی نسبت به نتایج جستجوی موتورهای جستجو دارند.

نیکلاس و دیگران (۲۰۰۶) پژوهشی با عنوان «بررسی رفتار اطلاع‌یابی استفاده‌کنندگان نشریات علمی دیجیتالی» انجام دادند. در این پژوهش از روش تحلیل گزارش عمیق^۸، که شکل پیشرفته‌تری از روش تحلیل گزارش^۹ است برای گردآوری داده و گزارش‌ها برای تحلیل رفتار جستجوی اطلاعات پژوهشگران از جمله دانشگاهیان و محققان، استفاده شده است. جامعه مورد پژوهش این تحقیق نزدیک به ۳ میلیون نفر از کاربران و استفاده‌کنندگان از نشریات دو‌یایگاه اطلاعاتی بلک ول^{۱۰} و امرالد^{۱۱} هستند، این افراد با توجه به نوع ورود به این وب‌سایت، تعداد بازدیدها و نوع موضوعات مورد جستجو تحلیل می‌کردند. نتایج نشان داد که استفاده‌کنندگان از کتابخانه دیجیتالی امرالد به طور زیادی از چکیده مقالات استفاده می‌کنند تا اصل مقالات که این نتیجه دو عامل است: اول

اینکه ساختار سایت امرالد به گونه‌ای است که کاربران به چکیده‌ها راهنمایی می‌شوند تا اصل مقالات. دوم اینکه بسیاری از استفاده‌کنندگان این سایت، افرادی هستند که برای استفاده از تمام متن مقالات مشترک نشده‌اند و امکان دسترسی به اصل مقالات برای آنها وجود ندارد. از طرفی از آنجا که این پایگاه، گاهی امکان دسترسی آزاد را برای همگان فراهم می‌کند این تصور ذهنی باعث استفاده بیشتر از این سایت و چکیده مقالات آن می‌شود.

تجزیه و تحلیل یافته‌ها

پرسش ۱. ویژگی‌های جمعیت شناختی، گرایش‌های تحصیلی دانشجویان دکتری دانشکده جغرافیای دانشگاه تهران چگونه است؟

جنسیت	فراوانی	درصد
زن	۱۷	۲۷/۷۸
مرد	۴۴	۷۲/۱۳

جدول ۱. جنسیت دانشجویان (افراد نمونه)

همان‌گونه که در جدول ۱ مشخص است ۱۷ نفر از افراد مورد مطالعه (۲۷/۸۷ درصد) را زنان و ۴۴ نفر (۷۲/۱۳ درصد) را مردان تشکیل داده‌اند.

رده سنی	فراوانی	درصد
۲۵-۳۰ سال	۳۳	۵۴/۱
۳۱-۳۵ سال	۱۸	۲۹/۵
۳۶-۴۰ سال	۶	۹/۸
۴۰ سال به بالا	۴	۶/۶
جمع	۶۱	۱۰۰

جدول ۲. رده سنی دانشجویان

از لحاظ رده سن بیش از نیمی از پاسخگویان را افراد بین ۲۵ تا ۳۰ سال تشکیل می‌دهند. به طوری که ۳۳ نفر (۵۴/۱ درصد) جامعه آماری، در این رده سنی قرار دارند. ۱۸ نفر (۲۹/۵ درصد) در رده سنی ۳۱ تا ۳۵ سال و ۶ نفر (۹/۸ درصد) در رده سنی ۳۶ تا ۴۰ سال قرار دارند، تنها ۴ نفر (۶/۶ درصد) در رده سنی بالای ۴۰ سال قرار دارند.

درصد	فراوانی	گرایش‌های تحصیلی
۱۶/۴	۱۰	اقلیم‌شناسی
۱۹/۷	۱۲	جغرافیا و برنامه ریزی شهری
۱۹/۷	۱۲	جغرافیای سیاسی
۱۳/۱	۸	ژئومورفولوژی
۳۱/۱	۱۹	جغرافیا و برنامه ریزی روستایی
۱۰۰	۶۱	جمع

جدول ۳. گرایش‌های تحصیلی دانشجویان.

همان‌گونه که در جدول ۳ مشخص است، گرایش‌های مختلف تحصیلی، جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی با ۱۹ نفر (۳۱/۱ درصد) دارای بیشترین فراوانی است. گرایش‌های جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری ۱۹/۷ درصد و گرایش اقلیم‌شناسی با ۱۶/۴ درصد در مرحله بعد قرار دارد و گرایش ژئومورفولوژی با ۸ نفر (۱۳/۱ درصد) دارای کمترین فراوانی است.

۲. نوع، میزان و محل استفاده از خدمات موجود در اینترنت دانشجویان چگونه است؟

خدمات اینترنت	فراوانی	درصد
پست الکترونیک	۶۱	۱۰۰
پایگاه‌های الکترونیکی	۶۱	۱۰۰
موتورهای جستجو	۶۱	۱۰۰
چت	۱	۱/۶
تلنت	۰	۰

جدول ۴. خدمات اینترنتی مورد استفاده

همان‌گونه که از اطلاعات جدول ۴ استنباط می‌شود تمامی افراد جامعه آماری مورد پژوهش از خدمات اصلی اینترنت یعنی پست الکترونیک، موتورهای جستجو و پایگاه‌های اطلاعاتی استفاده می‌کنند. تنها یک نفر (۱/۶ درصد) از چت استفاده کرده است و از خدمت تلنت نیز هیچ یک از دانشجویان تا کنون استفاده نکرده است.

محل استفاده: با توجه به اینکه دانشجویان در مکان‌های مختلفی به اینترنت دسترسی داشته و از آن استفاده می‌کنند، می‌توان به پراکندگی محل استفاده آنها به عنوان عاملی اثرگذار، در توانایی‌های جستجو توجه کرد. یافته‌های مربوط به محل استفاده در جدول زیر نمایش داده شده است:

محل استفاده	فراوانی	درصد
منزل	۷	۱۱/۵
محل کار	۳۰	۴۹/۲
دانشگاه	۲۳	۳۷/۷
مکانهای دیگر	۱	۱/۶

جدول ۵. پراکندگی محل استفاده

بر اساس جدول ۵ دانشجویان به ترتیب در محل کار تعداد ۳۰ نفر (۴۹/۲ درصد)، در دانشگاه ۲۳ نفر (۳۷/۷ درصد)، در منزل ۷ نفر (۱۱/۵ درصد) به اینترنت دسترسی دارند. مکان‌های دیگر که شامل مکان‌هایی چون کافی‌نت‌ها و

خوابگاه‌ها می‌باشد، تنها ۱/۶ درصد دانشجویان از این مکان‌ها استفاده می‌کنند. همان‌گونه که مشاهده می‌شود درصد بالایی از دانشجویان در محل کار و دانشگاه به اینترنت دسترسی داشته‌اند.

میزان استفاده از اینترنت: همان‌گونه که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، حداقل زمان استفاده از اینترنت توسط دانشجویان ۱۰ دقیقه و حداکثر استفاده ۲۴۰ دقیقه در روز است. بیشترین فراوانی مربوط به میزان استفاده یک ساعت در روز است. به طوری که ۲۸ نفر معادل ۴۵/۹ درصد افراد به طور متوسط یک ساعت در روز از اینترنت استفاده می‌کنند.

درصد	فراوانی	میزان استفاده در روز
۴/۹	۳	۱۰ دقیقه
۳/۳	۲	۱۵ دقیقه
۱/۶	۲	۲۰ دقیقه
۱/۶	۱	۲۵ دقیقه
۱۴/۸	۹	۳۰ دقیقه
۱/۶	۱	۴۰ دقیقه
۱/۶	۱	۴۵ دقیقه
۴۵/۹	۲۸	۶۰ دقیقه
۳/۳	۲	۹۰ دقیقه
۸/۲	۵	۱۲۰ دقیقه
۴/۹	۳	۱۸۰ دقیقه
۶/۵	۴	۲۴۰ دقیقه
۱۰۰	۶۱	جمع

جدول ۶. میزان استفاده برحسب دقیقه در روز

پرسش ۳. میزان تجربه، نحوه آشنایی دانشجویان با اینترنت و منابع الکترونیکی پیوسته چگونه است

همان‌گونه که در جدول ۷ مشخص است نزدیک به نیمی از دانشجویان دارای

تجربه استفاده بیش از سه سال از اینترنت و منابع الکترونیک هستند. ۳۰ نفر (۴۹/۲ درصد) استفاده‌کنندگان دارای تجربه بیش از سه سال، ۱۵ نفر (۲۴/۶ درصد) تجربه بین یک تا دو سال، ۱۳ نفر (۲۱/۳ درصد) بین دو تا سه سال و تنها ۳ نفر (۹/۴ درصد)، تجربه آشنایی کمتر از یک سال با اینترنت دارند.

میزان تجربه	فراوانی	درصد
کمتر از یک سال	۳	۴/۹
بین یک تا دو سال	۱۵	۲۴/۶
بین دو تا سه سال	۱۳	۲۱/۳
بیش از سه سال	۳۰	۴۹/۲
جمع	۶۱	۱۰۰

جدول ۷. مدت تجربه استفاده از اینترنت و منابع الکترونیک

نحوه آشنایی	فراوانی	درصد
شرکت در کلاس	۵	۸/۲
استفاده از نرم افزار CDهای آموزشی	۱	۱/۶
مطالعه کتاب مقاله و...	۳	۴/۹
تجربه شخصی آزمون و خطا	۴۲	۶۸/۹
همکاران و دوستان	۱۰	۱۶/۴
رسانه‌های ارتباط جمعی	۰	۰
جمع	۶۱	۱۰۰

جدول ۸. نحوه آشنایی با اینترنت و منابع الکترونیک

همان‌گونه که در جدول ۸ مشخص است، اکثر دانشجویان از طریق آزمون و خطا و تجربه شخصی با اینترنت آشنا شده‌اند، به طوری که ۴۲ نفر (۶۸/۹ درصد) دانشجویان این گزینه را برگزیده‌اند. تعداد ۱۰ نفر (۱۶/۴ درصد) دانشجویان از طریق همکاران و دوستان و تعداد ۵ نفر (۸/۲ درصد) از طریق شرکت در کلاس و ۳ نفر (۶/۹ درصد) از طریق مطالعه کتاب مقاله با اینترنت

منابع الکترونیک آشنا شده‌اند. تنها یک نفر (۱/۶ درصد) از طریق استفاده از نرم‌افزار و CDهای آموزشی با اینترنت آشنا شده‌اند.

پرسش ۴. هدف و نوع منابع اطلاعاتی مورد جستجو توسط دانشجویان چیست؟ هدف از جستجوی دانشجویان در اینترنت: دانشجویان با توجه به گرایش تحصیلی، شرایط تحصیلی، آموزشی و شغلی، احتمالاً با هدف‌های گوناگون با اولویت‌های متفاوت به جستجو و یافتن اطلاعات می‌پردازند.

درصد	فراوانی	هدف‌های جستجو در اینترنت و منابع الکترونیک
۲۵/۵	۵۱	فعالیت‌های پژوهشی
۹/۵	۱۹	فعالیت‌های آموزشی
۶/۴	۱۳	اشاعه الکترونیکی آثار علمی
۱۰/۴	۲۱	تنوع و سرگرمی
۶/۹	۱۴	برقراری ارتباط با همکاران و سایر پژوهشگران
۱۱/۴	۲۳	روزآمد کردن اطلاعات تخصصی
۱۶/۴	۳۳	دستیابی به اطلاعاتی که در منابع چاپی یافت نشده است
۱۳/۸	۲۸	شناسایی منابع تخصصی
۱۰۰	۲۰۲	جمع

جدول ۹. هدف‌های دانشجویان از جستجوی اطلاعات در اینترنت و منابع الکترونیک

همان‌گونه که جدول ۹ مشخص است، مهم‌ترین هدف‌های دانشجویان از جستجوی اطلاعات، به ترتیب اولویت عبارتند از: فعالیت‌های پژوهشی با ۵۱ فراوانی (۲۵/۳ درصد)، دستیابی به اطلاعاتی که در منابع چاپی یافت نشده است با ۳۳ فراوانی (۱۶/۴ درصد)، شناسایی منابع تخصصی با ۲۸ فراوانی معادل (۱۳/۸ درصد)، روزآمد کردن اطلاعات تخصصی با ۲۳ فراوانی (۱۱/۴ درصد)، تنوع و سرگرمی با ۲۱ فراوانی (۱۰/۴ درصد)، فعالیت‌های آموزشی با ۱۹ فراوانی (۹/۴ درصد)، برقراری ارتباط با همکاران و سایر پژوهشگران با ۱۴ فراوانی (۶/۹ درصد)، اشاعه الکترونیکی آثار علمی با ۱۳ فراوانی (۶/۴ درصد).

منابع مورد جستجو: با پیدایش اطلاعات به شکل دیجیتال و ظهور وب، اطلاعات و منابع اطلاعاتی مختلف با شکل و قالبی جدید در دسترس کاربران اینترنت و منابع الکترونیک قرار گرفت. بدیهی است دانشجویان در صورتی می‌توانند از این منابع استفاده کنند که اولاً از وجود چنین منابعی آگاه باشند، ثانیاً روش استفاده از آنها را بدانند. داده‌های به‌دست آمده از این پرسش مشخص می‌کند، دانشجویان تا چه اندازه از منابع اطلاعاتی جدید استفاده می‌کنند و اولویت استفاده آنها با کدام نوع از منابع اطلاعاتی است:

درصد	فراوانی	نوع منابع اطلاعاتی مورد جستجو
۱۷/۲	۴۹	مجلات الکترونیکی تخصصی
۰/۴	۱	استانداردها
۵/۳	۱۵	کتاب‌های الکترونیکی
۵/۹	۱۷	فراخوان و ثبت نام در همایش‌ها
۷/۴	۲۱	پایگاه‌های کتابشناختی (نمایه‌ها، چکیده نامه‌ها)
۸/۱	۲۳	وب سایت‌های انجمن‌های علمی سازمان‌های مختلف
۹/۸	۲۸	فهرست رایانه ای کتابخانه‌ها در اینترنت
۹/۸	۲۸	پایان نامه‌ها
۱۳/۷	۳۹	پایگاه‌های اطلاعاتی دارای متن کامل مقاله
۴/۲	۱۲	منابع صوتی و تصویری و چند رسانه‌ای
۳/۶	۱۰	منابع مرجع الکترونیکی (واژه نامه‌ها، دایرة المعارفها و...)
۴/۶	۱۳	اخبار
۱/۸	۵	پروانه‌های ثبت اختراعات
۸/۴	۲۴	وب سایت دانشگاه‌ها، مراکز آموزش عالی و گروه‌های آموزشی
۱۰۰	۲۸۵	جمع

جدول ۱۰. نوع منابع اطلاعاتی مورد جستجو

همان‌طور که جدول ۱۰ آمده، مهم‌ترین منابع اطلاعاتی در اینترنت که مورد استفاده جامعه آماری قرار گرفته‌اند، عبارتند از: مجلات الکترونیکی تخصصی

(۱۷/۲ درصد)، پایگاه‌های اطلاعاتی دارای متن کامل مقاله‌ها (۱۳/۷ درصد)، فهرست رایانه‌ای کتابخانه‌ها در اینترنت (۹/۸ درصد)، پایان نامه‌ها (۹/۸ درصد)، وب سایت دانشگاه‌ها، مراکز آموزش عالی و گروه‌های آموزشی (۸/۴ درصد)، وب سایت‌های انجمن‌های علمی سازمان‌های مختلف (۸/۱ درصد)، پایگاه‌های کتاب‌شناختی نمایه‌ها، چکیده نامه‌ها (۷/۴ درصد)، فراخوان و ثبت نام در همایش‌ها (۵/۹ درصد)، کتاب‌های الکترونیکی (۵/۳ درصد)، اخبار (۴/۶ درصد)، منابع صوتی و تصویری و چند رسانه‌ای (۴/۲ درصد)، منابع مرجع الکترونیکی واژه نامه‌ها، دایره‌المعارف‌ها و... (۳/۶ درصد)، پروانه‌های ثبت اختراعات (۱/۸ درصد)، و کم‌استفاده‌ترین منابع اینترنتی برای دانشجویان جغرافیای دانشگاه تهران استانداردها (۰/۴ درصد) است.

پرسش ۵. دانشجویان چگونه منابع اینترنتی را برای تحقیقات خود شناسایی می‌کنند و این منابع چند درصد از نیازهای اطلاعاتی آنان را تامین می‌کند؟

چگونگی شناسایی منابع اینترنتی توسط دانشجویان

در اینترنت، ابزارهای مختلفی با امکانات و قابلیت‌های متفاوت برای دستیابی به منابع اطلاعاتی وجود دارد، که مهارت در به‌کارگیری آنها، کاربران را در دسترسی به اطلاعات و منابع اطلاعاتی مورد نظر یاری می‌کند. این ابزارهای جستجو و شناسایی اطلاعات، با هدف‌های گوناگونی به‌وجود آمده‌اند. و کاربران باید بر اساس نوع نیازهای اطلاعاتی خود، بهترین ابزار را از بین آنها انتخاب کنند و به منابع اطلاعاتی خود دسترسی یابند.

همان‌گونه که در جدول ۱۱ مشاهده می‌شود، موتورهای جستجو (با ۲۱/۸ درصد) مهم‌ترین ابزار شناسایی منابع اینترنتی هستند. شناسایی از طریق نشانی منابع اطلاعاتی (با ۱۳/۴ درصد)، پیوندهای فرامتنی موجود در سایت‌ها (با ۱۲/۳ درصد)، پیگیری ماخذ در منابع الکترونیکی (با ۹/۸ درصد)، بررسی تعداد سایت‌ها در مجلات و خبرنامه‌ها (با ۷/۶ درصد)، اشتراک در فهرست‌های پستی و گروه‌های خبری (با ۷/۲ درصد)، بوسیله ارتباط شخصی (با ۷/۲ درصد)، از

طریق معرفی سایت‌ها در پست الکترونیک (با ۶/۹ درصد)، پیگیری مآخذ در منابع چاپی (با ۶/۹ درصد) و از طریق معرفی سایت‌ها در مجلات و خبرنامه‌ها (با ۵/۱ درصد) به ترتیب در اولویت‌های بعدی استفاده می‌شود. ابزاری که کمتر از بقیه در شناسایی منابع اطلاعاتی و اینترنتی مورد استفاده قرار می‌گیرد، حضور در سمینارها (با ۱/۸ درصد) است.

درصد	فراوانی	روش‌های شناسایی منابع
۷/۲	۲۰	به وسیله ارتباط شخصی
۵/۱	۱۴	از طریق معرفی سایت‌ها در مجلات و خبرنامه
۱/۸	۵	حضور در سمینارها
۶/۹	۱۹	پیگیری مآخذ در منابع چاپی
۹/۸	۲۷	پیگیری مآخذ در منابع الکترونیکی
۶/۹	۱۹	طریق معرفی سایت‌ها در Email
۷/۲	۲۰	اشتراک در فهرست‌های پستی و گروه‌های خبری
۷/۶	۲۱	بررسی تعداد سایت‌ها در مجلات و خبرنامه‌ها
۱۲/۳	۳۴	پیوندهای فرامتنی موجود در سایت‌ها
۱۳/۴	۳۷	از طریق نشانی منابع اطلاعاتی
۲۱/۸	۶۰	استفاده از موتورهای جستجو و راهنماها
۱۰۰	۲۷۶	جمع

جدول ۱۱. چگونگی شناسایی منابع اینترنتی توسط دانشجویان

میزان اتکا بر منابع اطلاعات اینترنتی یا چاپی: با توجه به جهانی شدن اینترنت و افزایش استفاده از آن و تنوع منابع اطلاعاتی مختلف از قبیل کتاب و مجلات الکترونیکی و پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته و ناپیوسته، بعضی از صاحب‌نظران پدیدهٔ جامعهٔ بدون کاغذ را مطرح ساختند آنها اظهار داشتند که با توجه به گستردگی منابع اطلاعاتی الکترونیکی و قابلیت‌های آن، استفاده از منابع چاپی به مراتب کمتر می‌شود. هدف پرسش ۵ این بوده که مشخص کند، این ایده‌ها تا چه اندازه دربارهٔ دانشجویان جامعهٔ مورد پژوهش صدق می‌کند:

همان‌گونه که در جدول ۱۲ مشاهده می‌شود، در مجموع ۵۴/۱ درصد دانشجویان از ۵۱ تا ۱۰۰ درصد نیازهای اطلاعاتی خود را از منابع اینترنتی تأمین می‌کنند. این در حالی است که منابع چاپی تنها ۱۸ درصد نیازهای آنان را رفع می‌کند. بر این اساس، منابع اطلاعاتی اینترنتی و الکترونیکی جایگاه ویژه‌ای در رفع نیازهای اطلاعاتی دانشجویان دارند.

استفاده از منابع چاپی		استفاده از منابع اینترنتی		مقادیر کمی
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۴۲/۶	۲۶	۱۶/۴	۱۰	از ۱ تا ۲۵ درصد
۳۹/۳	۲۴	۲۹/۵	۱۸	از ۲۶ تا ۵۰ درصد
۱۸	۱۱	۵۲/۵	۳۲	از ۵۱ تا ۷۵ درصد
---	---	۱/۶	۱	از ۷۵ تا ۱۰۰
۱۰۰	۶۱	۱۰۰	۶۱	جمع

جدول ۱۲. مقایسه استفاده از منابع چاپی و الکترونیکی در

رفع نیازهای اطلاعاتی دانشجویان

پرسش ۶. دلایل استفاده دانشجویان از اینترنت و مشکلات آنان در این زمینه چیست؟

دلایل استفاده دانشجویان از اینترنت: جستجوی اطلاعات در اینترنت دارای مزایا و معایبی در مقایسه با منابع چاپی است. دانشجویان در استفاده از اینترنت دارای دلایل مختلف با اولویت‌های متفاوتی هستند. در ذیل به دلایل استفاده دانشجویان بر اساس اولویت اشاره می‌شود:

بر اساس مندرجات جدول ۱۳، مهم‌ترین دلیل استفاده دانشجویان از اینترنت حجم زیاد اطلاعات (۲۸/۵ درصد) عنوان شده است. هیچ‌یک از دانشجویان کم‌هزینه بودن را به عنوان دلیلی برای استفاده از اینترنت ذکر نکرده‌اند که نشان از هزینه بالای اینترنت در ایران دارد. سایر دلایل به ترتیب اولویت عبارتند از: روزآمد بودن اطلاعات (با ۲۵/۶ درصد)، سادگی در بازیابی و استفاده (با ۱۹/۳

درصد) و سرعت در بازیابی اطلاعات (با ۱۲/۱ درصد).

درصد	فراوانی	دلایل استفاده از اینترنت
۲۸/۵	۵۹	حجم زیاد اطلاعات
۰	۰	کم هزینه بودن
۱۴/۵	۳۰	در دسترس بودن
۱۹/۳	۴۰	سادگی در بازیابی و استفاده
۲۵/۶	۵۳	روزآمد بودن اطلاعات
۱۲/۱	۲۵	سرعت در بازیابی اطلاعات
۱۰۰	۲۰۷	جمع

جدول ۱۳. دلایل استفاده دانشجویان از اینترنت

درصد	فراوانی	مشکلات استفاده از اینترنت
۶/۱	۲۵	بالا بودن هزینه
۲/۴	۱۰	فقدان مهارت‌های رایانه‌ای
۷/۵	۳۰	عدم آشنایی با ابزارها و روش‌های جستجو
۸/۹	۳۷	عدم آشنایی به زبان‌های خارجی
۶/۱	۲۵	نداشتن وقت کافی
۹/۶	۴۰	عدم دستبازی به اصل مدرک یا متن
۱/۳	۵	عدم ثبات در سایت و صفحات الکترونیکی
۱۰/۸	۴۵	عدم آشنایی با منابع اطلاعاتی تخصصی موجود
۳/۶	۱۵	عدم دسترسی به نشریات و پایگاه‌های تخصصی
۱۲/۳	۵۱	مشکلات سخت افزاری و نرم افزاری
۱۱/۸	۴۹	عدم بازیابی دقیق اطلاعات مورد نظر
۵/۸	۲۴	عدم وجود کنترل کیفیت منابع وب
۱۴/۲	۵۹	ترافیک شبکه و پائین بودن سرعت
۱۰۰	۴۱۵	جمع

جدول شماره ۱۴. مشکلات دانشجویان در استفاده از اینترنت

مشکلات دانشجویان در استفاده از اینترنت: مشکلات و عوامل بازدارنده‌ای وجود دارد، که باعث عدم استفاده یا استفاده در سطح حداقل از منابع، ابزارها و خدمات شبکه اینترنت توسط دانشجویان می‌شود. این پرسش برای شناسایی مشکلات دانشجویان در استفاده از این شبکه مطرح شده تا بتوان در آینده به رفع این مشکلات پرداخت:

بررسی نشان داد که برای ۱۴/۲ درصد افراد، ترافیک شبکه و پایین بودن سرعت، مهم‌ترین مشکل و عامل بازدارنده در دستیابی و جستجوی اطلاعات از اینترنت است. مشکلات سخت افزاری و نرم افزاری (با ۱۲/۳ درصد) و عدم بازیابی دقیق اطلاعات مورد نظر (با ۱۱/۸ درصد)، از دیگر مشکلات مهم دانشجویان هستند. سایر مشکلات به ترتیب اولویت عبارتند از: عدم آشنایی به منابع اطلاعاتی تخصصی موجود (۱۰/۸ درصد)، عدم دستیابی به اصل مدرک یا متن (۹/۶ درصد)، عدم آشنایی به زبان‌های خارجی (۸/۹ درصد)، عدم آشنایی به ابزارها و روش‌های جستجو (۷/۵ درصد)، نداشتن وقت کافی (۶/۱ درصد)، عدم وجود کنترل کیفیت منابع وب (۵/۸ درصد)، عدم دسترسی به نشریات و پایگاه‌های تخصصی (۳/۶ درصد)، فقدان مهارت‌های رایانه‌ای (۲/۴ درصد)، عدم ثبات در سایت و صفحات الکترونیکی (۱/۳ درصد).

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان دانشکده جغرافیای دانشگاه تهران، در استفاده از اینترنت و منابع اینترنتی را مورد مطالعه قرار داده است، که به خلاصه نتایج آن اشاره می‌شود:

تمامی افراد جامعه آماری مورد پژوهش از خدمات اصلی اینترنت یعنی پست الکترونیک، موتورهای جستجو و پایگاه‌های اطلاعاتی استفاده می‌کنند.

بیشتر دانشجویان در محل کار از اینترنت استفاده کرده، و نزدیک به نیمی از آنان روزانه یک ساعت در منابع الکترونیکی و اینترنت به جستجو می‌پردازند. نزدیک به نیمی از افراد دارای تجربه بیش از سه سال آشنایی با اینترنت هستند.

مهم‌ترین روش آشنایی آنها با اینترنت تجربه شخصی و آزمایش و خطا است. دانشجویان مهم‌ترین هدف را در استفاده از اینترنت و منابع الکترونیکی فعالیت‌های پژوهشی ذکر کرده‌اند.

دانشجویان مهم‌ترین دلیل استفاده از اینترنت را حجم زیاد اطلاعات می‌دانند. هیچ‌یک از دانشجویان کم هزینه بودن را به عنوان دلیلی برای استفاده از اینترنت ذکر نکرده‌اند که نشان از هزینه بالای اینترنت در ایران دارد.

مهم‌ترین منابع مورد جستجو دانشجویان در اینترنت، مجلات الکترونیکی تخصصی، پایگاه‌های اطلاعاتی دارای متن کامل مقاله‌ها، فهرست رایانه‌ای کتابخانه‌ها در اینترنت و پایان‌نامه‌ها هستند.

مهم‌ترین روش‌های شناسایی منابع اینترنتی توسط دانشجویان استفاده از موتورهای جستجو، شناسایی از طریق نشانی منابع اطلاعاتی، پیوندهای فرامتنی موجود در سایت‌ها و پیگیری ماخذ در منابع الکترونیکی است.

دانشجویان مشکلات گوناگونی در استفاده از اینترنت و منابع الکترونیک دارند که مهم‌ترین آن ترافیک شبکه و پائین بودن سرعت است. مشکلات سخت افزاری و نرم افزاری و عدم بازیابی دقیق اطلاعات مورد نظر از دیگر مشکلات مهم دانشجویان است.

۵۴/۱ درصد دانشجویان، ۵۱ تا ۱۰۰ درصد نیازهای اطلاعاتی خود را در استفاده از منابع اینترنتی و الکترونیکی برآورده می‌کنند.

پی‌نوشت‌ها

1. Bates	2. SPSS
3. Google	4. Yahoo
5. Mamma	6. Metacrawler
7. Faloz	8. Deep log analyses
9. Log analyses	10. Black well
11. Emerald	

منابع

- اخوتی، مریم (۱۳۷۷). بررسی وضعیت استفاده از شبکه اینترنت توسط اعضای هیات علمی دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران، تهران، شهید بهشتی. پایان‌نامه کارشناسی رشته ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی، دانشگاه علوم پزشکی ایران.
- اسدی، مریم (۱۳۸۳). مطالعه تاثیر استفاده از اینترنت بر رفتار اطلاع‌یابی پژوهشی اعضای هیات علمی رشته‌های مختلف دانشگاه تهران (با تاکید بر سه شاخه علوم انسانی، علوم پایه و فنی و مهندسی). پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه تهران، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
- تاج‌الدینی، سمیه (۱۳۸۴). بررسی مقایسه‌ای تأثیر رشته‌های تخصصی کامپیوتر و کتابداری در دانشجویان دوره تحصیلات تکمیلی بر توانایی استفاده از ابزارهای جستجو در دانشگاه آزاد اسلامی تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، دانشکده علوم انسانی، واحد علوم تحقیقات، تهران.
- حیاتی، زهیر؛ تصویر قمصری، فاطمه (۱۳۷۹). بررسی چگونگی تاثیر اینترنت بر رفتار اطلاع‌یابی فعالیت‌های پژوهشی اعضای هیات علمی سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران. فصلنامه کتاب، (۱۱): ۴-۷۸-۶۳.
- خواجوی، محمد (۱۳۸۴). تأثیر شبکه اینترنت بر فعالیت‌های علمی پژوهشی اعضای هیات علمی و پژوهشگران مؤسسه آموزشی عالی علمی و کاربردی و مرکز آموزشی عالی امام خمینی (ره) جهاد کشاورزی تهران. مجله الکترونیکی پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران (نما)، ۵ (۴). برگرفته از http://www.irandoc.ac.ir/data/e_j/archive.htm (دسترسی در ۸۷/۲/۱).
- ستوده، هاجر (۱۳۷۷). ارزیابی استفاده از اطلاعات الکترونیکی با تاکید بر دیسک‌های نوری و شبکه اینترنت در میان اعضای هیات علمی دانشگاه شیراز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه شیراز دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
- سلاجقه، مژده (۱۳۷۷). بررسی نگرش کاربران مراکز اینترنت دانشگاه علوم پزشکی شیراز در مورد شبکه اینترنت و دستیابی به اطلاعات از طریق شبکه. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه شیراز، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
- شیردل، فریبا (۱۳۸۱). مطالعه تطبیقی میزان رضایت اعضای هیات علمی دانشگاه شهید بهشتی در دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی از شبکه اطلاع‌رسانی این دانشگاه‌ها. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
- صابریان، معصومه... [و دیگران] (۱۳۸۲). وضعیت استفاده از اینترنت توسط اساتید دانشگاه علوم

- پزشکی سمنان. برگرفته از <http://ledc.mui.acoir/ijme/110/html> (دسترسی در ۱۰/۳/۸۶).
- کشاوری، حمید. (۱۳۸۳). بررسی فرایند اطلاع‌جویی پیوسته دانشجویان کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های دولتی شهر تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه تهران، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
- کوشا، کیوان (۱۳۸۱). ابزارهای کاوش اینترنت: اصول، مهارت‌ها و امکانات جستجو در وب. تهران: کتابدار.
- نوروزی چاکلی، عبدالرضا (۱۳۷۹). رفتار اطلاع‌یابی پژوهشگران مراجعه کننده به *wide web word* از طریق تماس با شبکه جهانی اینترنت مستقر در دانشگاه تربیت مدرس. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
- نصیرپور، زهرا (۱۳۸۳). «مطالعه رفتار اطلاع‌یابی اینترنتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهید بهشتی»، مجله کتابداری، سال سی و هشتم، دفتر چهل و دوم. ص ۱-۴۰.
- یمینی فیروز، موسی؛ داورپناه، محمدرضا (۱۳۸۳). بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی دانشگاه فردوسی مشهد از اینترنت، کتابداری و اطلاع‌رسانی، شماره ۲۶. ص ۴۵-۶۴.
- Bates, M. J. (1989). Design of Browsing and Berry picking Techniques for Online Search Interface. *Online Review*, 13, 407-424. *Journal of the American Society for Information Science*, 53(13), 1170-1183.
- Fallows, Deborah. (2005). search engine users; inter net searches are confident, satisfied and trusting- but they are also unaware and naïve. Available online from http://www.knewworld.com/_asset/whitepapers/WP1001%20-%20PIP_Searchengine_users.pdf
- Saracevic, T. & Kantor, P. (1997). Studying the value of library and information services. I. Establishing a theoretical framework. *Journal of the American Society for Information Science*, 48(6), 527-542. [Online] Availableat: <http://www.scils.rutgers.edu/~tefko/JASIS1998value1.pdf>
- Nicholas, D. (2006). The information seeking behavior of the users of digital scholarly journals. *information processing and management*, 42(2), 1345- 1365.